

26 april 1915

Berlijn, 25 april. Het grote Duitse hoofdkwartier meldt heden:

Bij Ieper hebben wij vorderingen gemaakt. Het op 23 dezer veroverde gebied ten noorden van Ieper hebben wij ook gisteren tegen aanvallen van de vijand behouden.

Parijs, 25 april. De kennisgeving van gisteravond behelst:

De Duitsers hebben ten noorden van Ieper het uiterste gedaan om voordeel te trekken van de verrassing, veroorzaakt door het gebruik van verstikkende gassen, maar vergeefs. Bij het aanbreken van de dag slaagden de Duitsers er in het dorp Lizerne aan de linkeroever van de IJzer te nemen. Met een krachtige aanval van Zeeaven en Belgen werd het dorp hernomen.

Op onze linkervleugel kwamen wij merkelijk vooruit, terwijl wij voeling hielden met de Belgen; minder op onze rechtere vleugel. Intussen werden de Engelsen hevig aangevallen. Zij antwoordden met een tegenaanval. De uitslag is nog onbekend.

Parijs, 25 april. De mededeling van vanmiddag 3 uur meldt (ter aanvulling van hetgeen reeds in het communiqué van zaterdagavond is medegedeeld):

Terwijl de Fransen zaterdagochtend Lizerne hernamen en op hun rechtere vleugel langzamer opschoten waren de Engelsen het voorwerp van een hevige aanval. Een onverwijde tegenaanval was hun antwoord. De tegenaanvallen der Fransen worden in eng verband met hun bondgenoten, met succes voortgezet. De Duitsers, die met twee legerkorpsen aanvallen, zijn zaterdag met het gebruik van verstikkende gassen voortgegaan. Enige van hun

projectielen, die niet zijn ontploft, bevatten er een grote hoeveelheid van.

Parijs, 25 april. De kennisgeving van hedenavond meldt:

Ten noorden van Ieper duurt het gevecht voort in het voordeel van de bondgenoten.

De Duitsers hebben verschillende punten op het Engelse front aangevallen, van het noorden, het zuiden, het noordoosten en het zuidwesten uit, maar geen veld gewonnen.

Wij zijn door krachtige tegenaanvallen op de rechteroever van het IJzerkanaal gevorderd.

Van elders is niets belangrijks te melden.

Parijs, 25 april. De laatste gevechten aan de IJzer leveren er opnieuw het bewijs van, hoe de Duitsers met onware berichten werken. Hun manier bestaat hierin, dat zij hun tegenstanders in strijd met de waarheid een oorlogvoering verwijten die niet in overeenstemming is met de internationale verdragen, om dat gebruik dan zelf op grote schaal toe te passen en het voor te stellen alsof zij het ter vergelding doen. Enige weken geleden wist men reeds, dat er aan Duitse zijde proeven op honden werden genomen met verstikkende projectielen. Sedert werden er bij herhaling draadloze telegrammen opgevangen, waarin de Duitsers de bondgenoten beschuldigden, verstikkende bommen of projectielen met vergiftige gassen te gebruiken. Nadat aldus de voorbereiding was getroffen, had er de 22^e april aan de IJzer een machtige aanval van de Duitsers plaats, waarbij de verstikkende bommen in menigte werden aangewend.

Van militaire zijde schrijft men ons:

Geheimzinnigheid op de Noordzee en geheimzinnigheid in België treffen deze keer samen. Beide kunnen het vermoeden doen rijzen, dat van beide zijden troepentransporten plaats hadden en van dat tijdstip af wachten we met enige meerdere spanning, of in de oorlogsberichten de gevolgen van deze verplaatsingen zich zullen doen aftekenen.

Indien dit vermoeden juist is, en het inderdaad aan beide zijden geheel voor de velddienst geschikte troepen zijn, die naar het westelijk oorlogstoneel worden gevoerd, valt wel met zekerheid te zeggen, dat de Duitse troepen het eerst de strijdlinie zullen bereiken. Engelse strijdkrachten toch moeten eerst in de Franse havens ontscheept worden en daarna nog per spoor naar het operatieterrein worden vervoerd.

We tasten echter vrijwel in het duister of die veronderstelde troepentransporten plaats hadden, en nog hebben. Het is echter wel opmerkelijk, dat bij het veelomstreden leper de Duitsers een niet onbelangrijk succes meldden, een succes, dat van Franse zijde gedeeltelijk werd erkend.

Na de gebeurtenissen tussen Maas en Moezel werd de laatste dagen in het westen onze aandacht weer iets meer naar de gevechtsvelden van België getrokken. Dat begon met de berichten van de Engelsen over een schitterend en zegevierend gevecht ten zuidoosten van Ieper, dat eindigde met de verovering van heuvel 60. De correspondent van de Times meende, dat van dit gevecht – vergeleken bij de grote slag van Neuve Chapelle, van geringe omvang -, de resultaten groter beloofden te worden. Dat vermoeden werd gegrond op het feit, dat de heuvel 60, rijkelijk van

loopgraven voorzien, een beschutting vormde voor een grotere heuvel bij Zandpoeder (vermoedelijk een hoeve, even ten noorden van Zandvoorde), waar de artilleriestelling der Duitsers is.

Deze beloften zijn voorlopig niet vervuld en de kans, dat ze vervuld worden, wordt met elk uur kleiner. Ook hier gold weer, wat we reeds bij het gevecht van Neuve Chapelle en bij de strijd tussen Maas en Moezel opmerkten; voor het doorzetten van het beginsucces ontbraken de nodige krachten. De aandrang was niet sterk genoeg en de watermassa niet groot genoeg om van het dijkbreukje een geweldige overstroming te maken.

Toen eenmaal de beschermende infanteriestelling genomen was, had het doordringen in de daarachter gelegen artilleriestelling zich hieraan onmiddellijk moeten aansluiten. Toen zulks niet geschiedde, bleek dat de infanterie er opnieuw in geslaagd was zich nog voor haar artillerie te handhaven. Het gevecht eindigde dan ook weer met tegenaanvallen der Duitsers, en we herhalen wat we reeds de vorige maal opmerkten, dat een offensief, waarbij men eindigt met zich te handhaven, slechts een tijdelijk offensief is geweest.

De betekenis, die de Timescorrespondent verder aan het bezit van de genomen heuvel hechtte, komt ons zeer overdreven voor. Over het algemeen is het nemen van vijandelijke loopgraven in deze positieoorlog een vermeldenswaardig feit, doch de waarde van dat feit vermeerdert niet belangrijk, doordat die loopgraven toevallig op een heuvel liggen en de heuvel van Zandpoeder de sleutel van de stelling in Belgisch Vlaanderen te noemen is zeer zeker kras. We betwijfelen dan ook dat de Duitse artillerie op die heuvel zou staan, als is ze dan nog zo beheersend; op zijn mooist is de hoogte dan een geschikt waarnemingspunt en dekt ze de artillerie, die er met

indirecte richting overheen vuurt, enigszins in front. Sleutelpunten en beheersende stellingen zijn woorden, waar vaak zeer onbevoegd mee geschermd wordt en de voorliefde voor hoge punten heeft reeds vaak op een dwaalspoor gevoerd.

Vele bekende militaire schrijvers hebben daartegen gewaarschuwd. Zo schreef Clausewitz "Ein hoher Punkt einer Gegend von dem alle Wasser abfließen, ist aber meistens nicht als ein höher Punkt, und alles was man von seinem Einflusz auf die kriegerischen Breignisse in Uebertreibung und falscher Anwendung an sich wahrer Vorstellungen geschrieben hat, ist völlig phantastisch." (Een hoog punt in een streek, waar alle wateren van afvloeien, is meestal niets anders dan een hoog punt, en alles wat men over zijn invloed op de oorlogsgebeurtenissen met overdrijving en valse toepassing van op zichzelf juist voorstellingen heeft geschreven, is volslagen fantastisch). De Franse generaal Bonnal gaf in de Revue d'histoire een kernachtige zijn van Gneissenu weer, waarin deze als zijn mening te kennen geeft, dat de merkwaardigheid van de positie van Langres geen andere is, dan dat het water er naar drie onderscheidene zeeën van af vloeit. Aan de hoogte van Zandpoeder zou Gneissenu niets merkwaardigs hebben kunnen vinden!

Dat de Duitsers herhaalde tegenaanvallen deden om het verlorene te herwinnen, is dunkt ons niets bijzonders, elke duimbreed grond wordt immers bloedig betwist, en zeer zeker hier, waar hun stellingen die van de bondgenoten ten oosten van leper enigszins naar het zuiden omvatten.

De beschouwingen in de oorlogsberichten over de strijd om hoogte 60 waren nog niet afgelopen, toen een officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier van 23 april ons meldde, dat op de noordelijk

omvattende vleugel bij Ieper de Duitsers een aanmerkelijke vordering hadden gemaakt. Temeer trof ons dat bericht, omdat we er onmiddellijk de vraag aan vastknoopten: zouden zich hier soms gevolgen van geheim gehouden troepenverplaatsingen doen gevoelen? Zouden de Duitsers thans hier ernstige pogingen doen om bij het aanbreken van het gunstiger jaargetijde een beslissing te krijgen?

De berichten, die ons tot op dit ogenblik (zaterdagavond) bereikten, wijzen wel op een niet onbelangrijk succes, hetwelk in het overzicht van de toestand in het zaterdagavondblad nader is omschreven. Doch ook hier moeten we de reeds zo vaak genoemde maatstaf aanleggen; is het mogelijk het succes voort te zetten? Voorlopig blijkbaar niet, en het tot staan komen van de aanval, met tegenaanvallen van de tegenstander, is altijd een bedenkelijk teken, dat de aanwijzing geeft, dat hier slechts een tactisch resultaat is bereikt met plaatselijke betekenis.

Toch blijft de mogelijkheid niet uitgesloten, dat door het in gevecht brengen van nieuwe troepen, die nog worden aangevoerd, de aanval nieuwe kracht krijgt en verdere vorderingen worden gemaakt. Men kan wel als vaststaand aannemen, dat dit hier meer beoogd wordt, dan enige vijandelijke loopgraven te nemen. In dat verband willen we nog even nader het gekozen aanvalspunt van de stelling der bondgenoten beschouwen.

In de frontlinie, die zich van Nieuwpoort over Ieper, Armentières, la Bassée en Atrecht in Noord Frankrijk ongeveer in de richting noord zuid uitstrekt, vormt het gedeelte ten oosten van Ieper, zoals we reeds hiervoor aangaven, een vooruitspringend bastion, waarvan de noordelijke flank Bikschote-Langemark-Passendale ongeveer oostwaarts loopt. Tegen die flank hebben nu de Duitsers een

geweldige druk uitgeoefend en de gehele linie inderdaad naar het zuiden verschoven. Tegelijkertijd zijn daarbij de overgangen over het kanaal bij Steenstrate en Het Sas bezet. Nu is het innemen van de kanaalovergangen, waarom reeds zo vaak werd gestreden, een tactisch succes, doch het uitbreiden van het aanvankelijk succes tot een van strategische betekenis moet vooreerst meer in zuidelijke dan in oostelijke richting gezocht worden.

Op de lijn van Pilkem tot een punt ten noorden van Boezinge is de Duitse aanval tot staan gekomen. Mocht het echter lukken de voorwaartse beweging te hervatten, dat front nog verder naar het zuiden te dringen en Ieper te nemen, dan is daardoor de gehele verdere zich naar het zuiden uitstreckende linie, die echter haar front naar het oosten heeft, met oprollen bedreigd.

Slechts het tijdig vormen van een nieuwe verdedigingslinie ten zuiden van Ieper, welke, oostwaarts lopend, de flank van de verdere stelling beschermt, zou dat kunnen beletten.

Het is echter nog lang zo ver niet. Wel zijn we overtuigd, dat een nieuwe bloedige strijd om Ieper thans opnieuw is aangevangen en voorlopig nog niet zal zijn afgelopen. Het oude Vlaamse stadje zal weer het aantrekkingspunt vormen voor geweldige strijdkrachten.

Of thans hier de aandrang sterk genoeg zal zijn?

We zezen reeds op het voor de Duitsers bedenkelijk teken, dat de aanval tot staan kwam. Hierdoor hebben de bondgenoten weer enige tijd gewonnen voor het aanvoeren van versterkingen, als deze althans in voldoende mate beschikbaar zijn. Nu het offensief niet in één beweging is kunnen worden doorgezet, zien we ook hier weer een langdurige worsteling tegemoet.

Het geheim van de Noordzee is nog niet opgelost. Varen daar transportschepen, die hun mensenlading aan spoortreinen overgeven? Waarheen wordt die lading gevoerd?

Verondersteld, dat het juist is, dat een belangrijk deel van het nieuwe Engelse leger naar het front wordt gebracht, zullen de bondgenoten zich dan door de strijd bij Ieper het initiatief laten ontnemen en deze nieuwe strijdkrachten door de worsteling daar laten aantrekken? Of zullen ze die strijdkrachten op een thans reeds door hen gekozen punt inzetten, waar ze menen, dat die inzet de balans zal doen doorslaan, onverschillig wat er op andere delen van het front voorvalt?

We blijven het antwoord op deze vragen schuldig. De komende gebeurtenissen zullen de oplossing brengen, doch Ieper trekt voorlopig hier in het westen het grootste deel van onze aandacht.

Men schrijft ons van Duitse zijde:

De Guerre Mondiale schrijft, dat het behoud van Ieper thans afhangt van de snelheid, waarmee het zware geschut, dat de Britten afhandig is gemaakt, wordt aangevuld. Aan Franse zijde namen afdelingen van het Algerijnse legerkorps aan de strijd deel, doch deze waren geringer in aantal dan de Britten die op het kritieke ogenblik de beste elementen van hun in een wijde kring om Ieper gelegen drie divisies trachtten te verenigen. Deze manoeuvre begon echter te laat. Sedert de overwinning der Duitsers bij Langemark op 10 november was het wapenfeit van vrijdag 23 april het belangrijkste, zegt de Franse militaire pers, dat in die streek voorviel.

Londen, 26 april. Aan de Morning Post uit Noord Frankrijk:

De slag tussen Lens en de zee is nu algemeen. De twee belangrijkste feiten hadden vrijdagavond en zondagmorgen plaats bij la Bassée en langs het kanaal tussen Ieper en Bikschoote.

Het leger van de hertog van Wurtemberg, dat ten noorden van Ieper strijdt, telt ook een aantal Hongaarse regimenten.

Londen, 26 april. Aan de Morning Post uit Noord Frankrijk:

De Franse troepen, die door verstikkende bommen gedwongen werden ten noorden van Ieper terug te trekken, bestonden uit zoeaven en mariniers. Ook stonden er Belgische karabiniers. De vijand schoof massa's troepen over het kanaal, zwenkte naar links en viel een aanzienlijk gedeelte van de Canadese strijdmacht in de rug aan.

De Canadezen vochten met de bajonet als leeuwen naar twee fronten. Britse versterkingen kwamen aangesneld, vermengd met zoeaven, en baanden zich een weg naar de omsingelde Canadezen. De gehele macht deed toen een aanval en heroverde niet alleen de verloren stellingen, doch kreeg ook vaste voet in de Duitse linies. Gehele Duitse compagnieën werden weggevaagd in de roemrijke stormloop.

Dat vele gevangenen gemaakt zijn, wijst er op, dat de Duitse verliezen zwaar zijn, want het was moeilijk zich in een dergelijke woedende strijd over te geven. Een groot aantal machinegeweren werd veroverd. Het Duitse veldgeschut werd tot de terugtocht gedwongen. De Britse artillerie hield zich gedurende het gehele verloop van het gevecht bewonderenswaardig. Verscheidene Engelse en Franse kanonnen werden eerst achtergelaten, doch zijn niet door de vijand veroverd, aangezien de artillerie met een gordijn

van vuur de vijand belette de stukken te naderen, welke achtereenvolgens werden herwonnen.

Onder het veroverde Duitse materiaal bevindt zich een nieuw werktuig, waarmee bommen, die verstikkende gassen ontwikkelen, worden geworpen. Het staat op een stalen vork, die in de grond gestoken wordt. Met een schroef zet men het werktuig aan en het ontspant zich dan als een katapult. De tot 270 meter ver geworpen bommen zijn zo groot als een voetbal en de uitwerking van de dampen doet zich tot een mijl afstand voelen.

Parijs, 25 april. In een te Parijs ontvangen telegram uit Noord Frankrijk wordt medegedeeld, dat ooggetuigen van de aanval der Duitsers op Boezinge van mening zijn, dat de Duitsers geen bijzondere granaten met verstikkend gas gebruikten, maar dat een soort damp met tot dusver onbekende middelen uit de Duitse loopgraven werd voortgedreven.

De bondgenoten hadden reeds vroeger een ongewone beweging opgemerkt achter de borstweringen der loopgraven van de vijand, in welke openingen waren gemaakt. De Duitsers hebben een gunstige wind afgewacht om onder druk dampen uit te drijven, die herkend zijn als afkomstig van chloorhoudend gas. De troepen der bondgenoten waren verbaasd, toen zij dikke wolken van een zwartachtige nevel naar zich toe zagen komen. De vijand snelde daarop, gebruik makend van de tijdelijke verwarring, en door artillerievuur ondersteund, uit de loopgraven.

De Duitsers droegen rookmaskers, zodat zij door de gordel van damp konden heendringen.

Parijs, 26 april. Het gevecht bij Langemark, waarop de Duitsers zich beroemen, heeft plaats gehad op niet meer dan 4 km van het

westelijke front, dat in het geheel 950 km lang is. De vijand ondernam de aanval met een drievoudige overmacht.

Berlijn, 26 april. Officiële mededeling van heden uit het grote hoofdkwartier:

De gevechten bij Ieper duren voort.

Lizerne, ten westen van het kanaal, dat de Fransen beweren te hebben heroverd, is nog steeds in ons bezit, evenals het hele terrein, dat wij aan de westzijde van het kanaal bezet hebben.

Het getal der hier veroverde kanonnen steeg tot 44. Daaronder zijn nog steeds de 4 zware Engelse kanonnen.

Ten noordwesten van Zonnebeke zijn onze aanvallen gevorderd.

We maakten daar meer dan 1000 Canadezen gevangen. Een zonderling mengelmoes van volken: Senegalezen, Engelsen, Turco's, Indiërs, Fransen, Canadezen, Zoeaven en Algerijnen, vindt men hier op een betrekkelijk kleine plek bijeen.

Parijs, 26 april. Officiële mededeling van hedenmiddag 3 uur:

In België duurt de slag onder gunstige omstandigheden voor de geallieerde troepen voort.

Twee aanvallen van de Duitsers, die uit Passendale en Broodseinde oprukten, zijn door de Engelse troepen gestuit.

De Duitsers hebben daarna Ieper hevig beschoten.

De Fransen zijn door heftige tegenaanvallen vooruitgekomen op de rechteroever van het IJzerkanaal.

De oorlogstoestand.

Zowel de officiële berichten als de bladen houden zich bezig met waardeschattingen van het succes, op het einde van de vorige week ten noorden van Ieper behaald.

Een telegram uit Berlijn heeft daarover het volgende gemeld:

“De bladen noemen het eergisteren bij Ieper behaalde succes uit tactisch oogpunt niet onbelangrijk, en uit moreel oogpunt van grote waarde.”

Het wil ons voorkomen, dat deze waardebepaling juist is.

Wij omschreven in ons vorig overzicht het terrein, dat de Duitsers hebben gewonnen en noemden het plaatselijk, omdat de bondgenoten door tegenaanvallen er in zijn geslaagd de terreinwinst der tegenpartij plaatselijk te beperken. Die tegenaanval was gericht op het front der Duitsers, dat dezen van Bikschote-Langemark, op een evenwijdige lijn tot voorbij Pilkem hadden weten vooruit te brengen. Zij hebben dat in de nacht van donderdag op vrijdag gedaan weten te krijgen en vrijdag is hun opmars op de aangegeven linie tot staan gebracht. Teruggeworpen zijn de Duitsers echter ook niet. Zij hielden de Fransen voor hun nieuw front in toom. Waar hen dit was gelukt, zou men uit de stormaanval op Lizerne, dat over het IJzerkanaal ligt, die wij zaterdag gemeld hebben, wellicht geneigd zijn de veronderstelling te maken, dat zij, voorlopig nu maar het front Pilkem-St. Juliaan latende waar het was, een opmars naar het westen in de zin hadden. Dat zulk een plan nu reeds door de Duitsers zou worden gevoerd, lijkt ons niet waarschijnlijk toe, gezien het grote gevaar aan deze onderneming verbonden, zolang daar even ten zuiden nog hun vijanden een front west-oost bezetten, dar de noordelijke zijde

vormt van de oostwaarts vooruitspringende bocht om Ieper. Binnen deze bocht zou immers de aanvoer van versterkingen tot het uitvoeren van een flankbeweging tegen de westwaarts opererende Duitse strijdkrachten mogelijk zijn.

Trouwens de bestorming van Lizerne heeft hen, naar de Fransen ons melden, slechts voor korte tijd meester van dit dorp gemaakt. De Fransen hebben het heroverd en naar het westen blijft het succes der Duitsers wat het was, de vorming van een zuidwaarts verlengstuk van hun front langs het kanaal.

Onze medewerker heeft in ons ochtendblad reeds uiteengezet, dat niet westwaarts, maar zuidwaarts nu de richting is, waarin een voortzetting van het tactische succes der Duitsers moet worden verwacht, of, ruimer gezegd, als de Duitsers hun aanvallen willen en kunnen doorzetten zal hun streven er waarschijnlijk allereerst op gericht zijn, de bocht om Ieper heen uit het front te werken en Ieper zelf te bezetten.

De onderscheiden officiële berichten laten de mogelijkheid toe, dat een algemene aanval in deze nacht reeds wordt ingeleid. De Duitsers, zo meldt het hoofdkwartier, hebben de tegenaanvallen der Fransen op het front bij Pilkem tegengehouden en hun eigen aanvallen verder oostelijk, bij St. Juliaan, voortgezet. (Ten zuidwesten en zuidoosten van dat plaatsje liggen de hoeven Kirsselaere en Grafenstafel). Het Franse communiqué van gisteravond vermeldt aanvallen der Duitsers tegen het Ieperenfront uit een hele reeks van windrichtingen, waarvan de zuidwestelijke voorshands niet duidelijk is.

Zouden de bondgenoten zich door de Duitsers het initiatief laten ontnemen, of zullen zij, wat er te leper gebeuren mag, hun verse strijdkrachten nochtans inzetten op het voorgenomen punt?

Deze vraag o.a. heeft onze militaire medewerker geschreven, stelt zich de belangstellende toeschouwer naar aanleiding van de verhoogde bedrijvigheid te leper.

In afwachting van de gebeurtenissen, die ons op die vraag het antwoord zullen geven, wijzen wij op het succes dat de Duitsers ten zuiden van Komen melden (17 stukken geschut buitgemaakt!).

Het raadsel van de heuvel Zandpoeder, door een correspondent van de Times opgegeven, hoeft niet meer te worden opgelost, immers de verovering van deze heuvel, die op die van heuvel 60 zou kunnen en behoren te volgen, is uitgebleven. Wij danken de vriendelijke lezers voor hun veronderstellingen daaromtrent. Het kan best zijn dat de man met Zandpoeder Zandvoorde bedoelt, maar dan is hij toch erg in de war, want Zandvoorde ligt niet aan de weg leper-Menen. Een lezer is zo goed voor ons een kaartje uit het Westvlaams Idioticon van De Bo over te trekken. Dat kaartje staat echter ver bij de Duitse kaarten ten achter.

27 april 1915

Parijs, 26 april. Avondcommuniqué:

Ten noorden van leper zijn wij op onze linkervleugel aanmerkelijk gevorderd. Wij hebben daar de vijand teruggedreven en hem zware verliezen toegebracht. De Duitsers hebben opnieuw gebruik gemaakt van verstikkende gassen, doch wij hebben met de beste resultaten beschermende middelen aangewend.

Londen, 26 april. Veldmaarschalk French meldt, dat de hevige gevechten bij Ieper nog voortduren. De algemene toestand is onveranderd gebleven. Onze linkervleugel moest voor het herstel van de linie in verband met de veranderde toestand tengevolge van de gedwongen terugtocht van de Fransen zich naar het noorden keren.

Deze uitbreiding verzwakte onze linie en na een zeer dappere tegenstand van de Canadezen tegen overmachtige troepen, werd St. Juliaan door de vijand genomen. Onze linie loopt nu ten zuiden van St. Juliaan.

De aanvallen der Duitsers op het vooruitspringende punt ten oosten van Ieper zijn gisteren mislukt ondanks het gebruik van verstikkende gassen. Wij hebben Duitse officieren en manschappen gevangen genomen. De laatste drie dagen hebben wij de Duitsers zeer zware verliezen toegebracht. Onze verliezen zijn ook zwaar.

Het bericht der Duitsers dat zij vier zware Engelse kanonnen hebben veroverd, is onjuist.

Een van onze vliegers heeft vanmiddag het station van Kortrijk gebombardeerd en een kruispunt van spoorwegen vernield.

Londen, 26 april. De militaire medewerker van de Times zegt in een bespreking van de slag bij Ieper:

De aanval der Duitsers op de Franse linies ten noorden van Ieper, in de avond van de 22^e dezer, kan niet onverwacht zijn geweest. Wel was onverwacht het gebruik van verstikkende gassen, die bereid schijnen te zijn in bijzondere toestellen in de Duitse loopgraven en naar de Franse linies werden gedreven door de noordoostenwind. Het gebruik van projectielen, die uitsluitend tot doel hebben

verstikkende of giftige gassen te verspreiden, is verboden bij de overeenkomst, de 29^e juli 1899 in Den Haag ondertekend, en Duitsland behoort tot die ondertekenaars. De verontschuldiging der Duitsers voor het gebruik van deze gassen slaat op het woord “uitsluitend” (unique); hun projectielen – zo is hun redenering – hebben niet “uitsluitend” tot doel verstikkende gassen te verspreiden.

In het geval van de slag ten noorden van Ieper is het nog niet vastgesteld of er wel “projectielen met verstikkende gassen” zijn gebruikt, maar het staat vast dat verstikking het enige doel der Duitsers was met het verspreiden van gassen. Derhalve is de geest der Haagse overeenkomst geschonden en hebben de Duitsers aan hun vele schanddaden er weer een toegevoegd.

De mogelijkheid heeft steeds bestaan dat de Duitsers zouden trachten het offensief der bondgenoten met een tegenzet te beantwoorden en de keuze van het front in Vlaanderen als plaats van hun aanval was een der mogelijkheden, waarmee wij altijd rekening hebben gehouden. Van de legerkorpsen, door de Duitsers in oktober van het vorige jaar in Vlaanderen samengetrokken, is voor zover wij weten, slechts één aan dat front onttrokken en als bevestigd wordt dat opnieuw een hevige aanval gaande is, kunnen wij die slechts beschouwen als een voortzetting van het oorspronkelijke krijgsplan der Duitsers.

Het Engelse leger zal er zich over verheugen als de vijand sterke strijdkrachten in het vuur brengt. In oktober en november van het vorige jaar waren wij bondgenoten zwak, onze linies waren ter verdediging slecht uitgerust. Nu zijn we sterk en onze goed verschanste stellingen vormen een reeks belemmeringen, waardoor de vijand slechts ten koste van reusachtige verliezen zal

kunnen heen breken. Wij hebben op dit terrein het vorige najaar ongeveer 14 Duitse legerkorpsen verslagen en toen waren de verliezen van de vijand uiterst zwaar. Het 212^e regiment van het 23^e legerkorps was bijvoorbeeld van 3000 tot 600 man geslonken, het 213^e regiment tot 420 man. De compagnieën van het 214^e regiment waren van 250 tot 80 man geslonken, het 216^e regiment had in 14 dagen 1326 man verloren. Andere legerkorpsen hebben zelfs nog meer geleden. Feitelijk moest elk Duits regiment, dat aan de slag had deelgenomen, geheel opnieuw worden gevormd. De Duitsers zullen zich deze zware slagen herinneren als zij opnieuw beginnen.

De correspondent besluit met het uitspreken van de hoop, dat de Duitsers inderdaad een ernstige aanval in Vlaanderen zullen ondernemen.

Berlijn, 26 april. De Lokal Anzeiger meldt: Door de jongste gevechten in Vlaanderen tot reorganisatie van zijn troepen en met name van de gedecimeerde Canadezen genoodzaakt, heeft maarschalk French met generaal Foch een regeling getroffen in verband met de verwachte voortzetting van het Duitse offensief. Voorlopig zullen Franse afdelingen van een andere sector naar Vlaanderen gezonden worden. Onder de gesneuvelde zijn zoons van de bekendste Canadese families. Franse militaire deskundigen vinden de toestand der Fransen in Vlaanderen minder gevaarlijk dan die der Engelse contingenten, wiens aanvoerders door een tegen Rijsel ondernomen aanval de Duitse plannen wilden vrijdelen, doch totnogtoe tevergeefs. Het rapport van Joffre noemt als de hoofdoorzaak van het échec der Fransen, de ongunstige inrichting van hun loopgraven, waardoor de verstikkende gassen de daarin liggenden konden bereiken.

De thans aan de Duitsers als laagheid verweten gebruikmaking van stinkbommen is, zegt het Duitse blad, door de Parijse pers indertijd als triomf der Franse chemie gevierd; zij verlangde toen een nationale stichting voor de uitvinder.

Men seint ons van de Belgische grens:

De gehele nacht en dag is gisteren zwaar geschutvuur uit de richting van Diksmuide gehoord.

De Times acht het waarschijnlijk, dat het verstikkende gas, dat verspreid wordt door de granaten, waarmee de Duitsers thans bij gunstige wind hun tegenstanders bestoken, uit zwaveldamp bestaat. Volgens het blad vormt een natte doek over neus en mond een goed beschermmiddel tegen de giftige stoffen.

Berlijn, 27 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

In Vlaanderen hebben de Engelsen met zeer sterke strijdkrachten de nieuwe linie van onze stellingen ten noorden en ten noordoosten van Ieper aangevallen, die 3 tot 4 km ten zuiden van onze stelling ligt.

Ook hebben zij verder noordelijk aangevallen bij de Dhondt-hoeve aan het IJzerkanaal over St. Juliaan in de richting van de Grafenstafel.

De aanvallen der vijandelijke artillerie ten zuiden van Ieper werden met zeer zware aanvallen door ons vuur geheel gestuit.

De door de vijandelijke artillerie geheel in elkaar geschoten huizen van Lizerne zijn door ons gisterennacht ontruimd.

Vlak ten oosten daarvan wordt het op de linkeroever van het kanaal gelegen bruggenhoofd door ons gehouden.

In de gevechten, die tot dusver bij Ieper geleverd zijn, hebben onze troepen 50 machinegeweren buitgemaakt.

Het belangrijkste spoorwegkruispunt en de etappenhoofdplaats Poperinge, ongeveer 10 km ten westen van Ieper, zijn wij met zichtbare uitwerking beginnen te beschieten.

Bedwelmende granaten.

Berlijn, 27 april. De Lokal Anzeiger schrijft, dat niet alleen de uitvinding van verstikkende gassen bij de ontploffing van granaten indertijd door de Parijse pers als een triomf van de Franse scheikunde is gevierd en men een nationaal geschenk voor de uitvinder verlangde, maar dat ook de Engelse ooggetuige heeft bericht, dat de Engelsen bij de bestorming van heuvel 60 uit drie stellingen Engelse granaten, die verstikkende gassen ontwikkelen, op de Duitsers hebben afgevuurd.

Parijs, 27 april. De Matin heeft iemand afgestuurd op de aan de IJzer gewonde slachtoffers van de verstikkende gassen. Zij verklaren, dat de gassen geen dodelijke uitwerking hebben, maar slaapverwekkend zijn. De Duitsers snellen dan toe om de slapers af te maken.

Berlijn, 27 april. Volgens een bericht uit Parijs hebben de verliezen der Engelsen in Vlaanderen een reorganisatie, in het bijzonder van de Canadese troepen, nodig gemaakt. French is daarom met generaal Foch overeengekomen, om wegens het blijkbaar ernstige karakter van het Duitse offensief, Franse afdelingen van andere gedeelten van het front naar Vlaanderen over te brengen. De

militaire critici vinden de toestand der Engelsen in Vlaanderen gevaarlijker dan de toestand der Fransen.

De oorlogstoestand.

De Duitse bladen ontvangen van een of ander telegrafisch bureau het volgende telegram:

“Londen, 26 april. In tegenspraak met de verklaring van generaal French, dat de Engelsen bij het gevecht om heuvel 60 geen granaten hebben gebruikt, die bij de ontploffing verstikkende gassen ontwikkelen, meldt de “Ooggetuige” in het Engelse hoofdkwartier over het laatste gedeelte van de gevechten het volgende:

“Woensdagmiddag bevonden zich nog slechts enige Duitse bommenwerpers op de heuvel, die zich aan de noordoostelijke helling daarvan vasthielden.

“Een hagel van gemakkelijk ontplofbare projectielen, die met verstikkende gassen waren gevuld, ratelde op de verdedigers neer. Het vuur der Duitsers velde hele secties van de Engelsen neer zodat de loopgraven met doden waren gevuld en het vaak moeite kostte om de vijandelijke linie te bereiken. De versterkingstroepen waren genoodzaakt over de lijken van hun gesneuvelde kameraden heen te klimmen.”

Aldus het telegram uit Londen aan Duitse bladen (Lokal-Anzeiger, Vossische Zeitung). De Vossische en (blijkens een telegram in dit nummer) ook de Lokal-Anzeiger trekken hier enige conclusies uit over het gebruik van “stinkbommen” door de Engelsen. Maar de Ooggetuige bedoelt met “de verdedigers” de Duitsers niet, maar de Engelsen. Hij zegt, dat de Engelsen door de Duitsers van drie zijden met stinkbommen zijn beschoten. Van stinkbommen, waarmee de

Engelsen zouden hebben geschoten, rept hij in zijn hele verslag geen woord.

De lezer kan zich hiervan overtuigen, want hieronder staat het rapport van de ooggetuige vertaald. Zomin het verband als de tekst van de passage die het telegram uit Londen aan de Duitse bladen weergeeft, laat dunkt ons plaats voor twijfel, dat de verdedigers de Engelsen zijn, en de beschietters met stinkbommen de Duitsers.

Nochtans is het wel mogelijk dat de telegrafist in de haast aan zijn beroep eigen, en gedreven door vooringenomenheid, zich te goeder trouw heeft vergist.

De conclusie echter waar hij mee begint, dat het rapport van de ooggetuige de verklaring van French over het niet gebruiken van stinkbommen door de Engelsen bij heuvel 60 logenstraft, is geheel onjuist.

Dat de Duitse bladen, het telegram ontvangende, er in zijn gelopen en er hun conclusie op hebben gebouwd, is volkomen begrijpelijk. Immers het telegram doet met deze inleiding veronderstellen, dat met de verdedigers de Duitsers zijn genoemd.

Die conclusies berusten voor zover dus op een betreurenswaardig misverstand, die het debat over deze zaak vertroebelt.

Voor het overige voert de Lokal-Anzeiger tot staving van zijn betoog, dat de bondgenoten reeds vroeger granaten gebruikten, die bij de ontploffing verstikkende gassen ontwikkelen, aan, dat de Franse pers het indertijd als een triomf van de Franse wetenschap vierde, toen een Fransman een zodanig explosiemiddel uitvond. Daar staat ons ook iets van voor, maar wij herinneren ons helaas

niet meer wanneer dat is geschied en kunnen ons dus niet documenteren.

De officiële berichten tot hedenochtend ontvangen, melden ons omtrent de strijd bij Ieper niet veel nieuws van groot belang en zijn in hoge mate tegenstrijdig.

Het Duitse hoofdkwartier heet het een leugen, dat de Fransen Lizerne en de Engelsen hun kanonnen heroverd hebben, waarna generaal French het nog weer eens een leugen heet dat de Duitsers ze ooit hebben veroverd.

Het interessantste is wellicht nog de erkenning van generaal French dat de Engelse linie nu ten zuiden van St. Juliaan loopt, waaruit volgt, dat de koorde van de sector om Ieper heen aanmerkelijk is verkort.

Trouwens de bocht om Ieper heeft thans meer de vorm van een dikke ijskegel gekregen.

Het maakt op ons de indruk, dat generaal French in zijn telegrammen over de strijd bij Ieper, waarin hij ook het verlies van kanonnen door de Engelsen tegenspreekt, er op uit is om goed te doen uitkomen, dat het terugtrekken der Engelsen uitsluitend aan het wijken der Fransen te wijten was.

Bij Ieper.

De "ooggetuige" bij het Engelse hoofdkwartier geeft in de Times een beschrijving van de gevechten in de streek ten zuidwesten van Ieper tot woensdagavond, 21 dezer. In hoofdzaak was het bij deze gevechten te doen om de heuvel, die "heuvel 60" genoemd wordt, en kenschetsend voor het karakter van de strijd in dit gedeelte van

België is wel de hevigheid, waarmee er om het bezit van zulk een klein plekje aan het front gestreden wordt.

Het relaas van de Engelse ooggetuige laten wij hier volgen:

Heuvel 60, waarvan de Duitsers de kam bezet hielden, was bedekt met een ontelbaar aantal loopgraven. De 17^e april zijn er 's avonds om zeven uur zeven mijnen tegelijk onder de Duitse loopgraven afgevuurd. De tussenpoos, die er verliep vóór wij onze aanval deden, was – om de voorden van een soldaat te gebruiken – als een decorverandering bij open doek. Loopgraven, borstweringen, zandzakken verdwenen en de oppervlakte van de grond vertoonde vreemde vormen – hier was hij ingezonken tot geweldige kraters, ginds waren bergen van overblijfselen van allerlei aard ontstaan.

Toen het geweld van de ontploffingen uitgestorven was en terwijl de dichte wolken rook en stof nog in de lucht hingen, sprongen onze mannen, door hun officieren geleid, uit hun loopgraven en renden over het veertig tot ruim vijftig meter brede terrein, dat tussen onze linie en de gapende krater voor hen lag. Het door de aanval gedekte front was slechts ongeveer 225 meter lang.

Vele Duitse soldaten werden, misschien doordat ze aan het werk waren, in hun hemdsmouwen, zonder uitrusting verrast. Verdoofd door de hevigheid van de ontploffing, verbijsterd, en plotseling blootgesteld aan een regen van handgranaten, door onze bommenafdeling geworpen, gaven zij zich aan een paniek over. Vloekend en schreeuwend, vielen zij over elkaar heen en vochten met elkaar in hun haast om de uitgangen naar de verbindingsloopgraven te bereiken. En sommige van de Duitse soldaten, die achteraan waren, staken, zo verzekert de Engelse

ooggetuige, krankzinnig van angst, hun bajonet in het lichaam van hun makkers voor hen.

Van dit alles zag onze infanterie slechts een ogenblik iets toen zij met de bajonet op de vijand aanviel, door de doolhof van loopgraven heen drong, in de kraters stormde en tot in de verbindingsloopgraven drong, tot zij ten laatste tegengehouden werd door barricaden, die door bommenwerpers verdedigd werden. De eerste linie loopgraven was binnen enkele minuten zonder moeite genomen en 15 gevangenen vielen ons in handen. Maar toen begon eerst het gevecht, want de Duitsers herstelden zich spoedig van hun verrassing. Van ons front uit is de heuvel een uitspringend punt, van drie kanten aan het vuur blootgesteld en er verliepen dan ook slechts enkele ogenblikken of de Duitse kanonnières deden hun voordeel met dit feit en openden het vuur. Binnenkort werd de gehele stelling verduisterd door de rook der springende granaten. Intussen waren onze batterijen begonnen de aanval te steunen en een verschrikkelijk artillerievuur duurde tot laat in de nacht voort. Toen de duisternis inviel was het een groots toneel. Van vele punten langs ons front ten noorden en ten zuiden van heuvel 60 kon men de granaatflitsen zien, terwijl het lichten van de kanonnen zo aanhoudend was, dat het welhaast geweervuur leek.

Onder dit vuur moesten onze mannen werken, borstweringen opwerpen, hun stelling in staat van verdediging brengen. Maar de infanterie van de vijand zat ook niet stil. Oprukkend tot de verbindingsloopgraven wierpen zij handgranaten over de barricaden en ook in de krater, aan wiens brokkelige wanden onze mannen zich vastklemden, trachtende vaste voet te krijgen.

In de nacht duurde het gevecht voort en het bereikte zijn hoogtepunt in de vroege morgen van de 18^e in twee massale aanvallen van de vijand. Zij werden afgeslagen, dank zij het vuur van machinegeweren, waarvan er sommige op bijwagens van motorfietsen naar boven gebracht waren. Maar ondanks zijn zware verliezen, waardoor de heuvelhelling opgehoopt lag met doden, zette de vijand zijn druk de gehele zondag voort tot wij langzamerhand van de zuidzijde van de heuvel verdreven werden.

Om zes uur kregen we versterkingen, die de Duitsers uit de positie dreven, die zij ingenomen hadden. Van beide zijden was het bombardement inmiddels verslapt, maar toen brak het opnieuw los, bijna even hevig als de avond te voren. Onze positie was nu vaster en hoewel de beschieting met granaten en bommen nimmer geheel ophield, ging de nacht betrekkelijk rustig voorbij.

Maandag, 19 dezer, werd er van weerskanten een hevig kanonvuur onderhouden, maar er werd geen verdere aanval van de infanterie beproefd, hoewel om half zes een hevige uitbarsting van kanon- en geweervuur een nieuwe aanval scheen aan te kondigen. In de loop van de dag maakten we nog 35 krijgsgevangenen. De vijand richtte zijn aandacht niet uitsluitend op heuvel 60, want de gehele streek rond Ieper, evenals de stad zelf, werd hevig met granaatvuur beschoten.

Op 20 april was het uit met de tijdelijke kalmte. De Duitsers ontwikkelden nu een geweldig, geconcentreerd artillerievuur, dat van uur tot uur heviger werd. Ieper zelf werd beschoten met stukken van 42 en 35 cm, die niet veel onheil aanrichtten, behalve onder de burgerlijke bevolking; zo werden er 15 kinderen gedood, die op straat speelden.

Toen de avond viel werd het vuren op heuvel 60 heviger en om half zeven deed de infanterie van de vijand opnieuw een aanval. Zo hij dacht, dat de geest van onze mannen door de heftigheid der beschieting ontredderd was, dan bemerkte hij alras, dat hij zich vergist had. Opnieuw deden onze machinegeweren hun verschrikkelijk werk en de aanval werd afgeslagen en met een aanval, die om acht uur gedaan werd, ging het evenzo.

Toch wilden de Duitsers nog niet erkennen, dat ze geslagen waren en de gehele nacht deden groepen Duitse soldaten, met handgranaten gewapend, herhaalde pogingen om ons van de heuvel te jagen. Hun aanvallen wisselden af met bombardementen van allerlei artillerie en schansmortieren. Wat er in de loop van deze gevechten van man tegen man precies gebeurde, is onmogelijk te zeggen. Die er bij tegenwoordig waren wisten alleen maar wat er op enkele meters rond hen gebeurde, want het gevecht had plaats in een labyrint van slingerende loopgraven, waarbinnen het gevecht heen en weer golfde.

Toen de morgen van woensdag, de 21e, daagde, was de stelling nog in onze handen, behalve op één punt, waar de vijand zich genesteld had. Hij werd van dit punt verdreven door een tegenaanval en om drie uur 's middags waren de enige Duitsers, die er nog op de heuvel waren, enkele bommenwerpers, die zich nog aan de noordoostzijde vastklemden. De beschieting van de heuvel duurde gedurende de morgen en middag voort en uit drie richtingen regende het granaten en projectielen met verstikkende gassen gevuld op de verdedigers. De Duitsers hadden nu veldgeschut tot op korte afstand van onze stelling gebracht.

Later op de avond minderde het kanonvuur en onze infanterie verschanste zich stevig in de veroverde stelling.

De aanval op en verdediging van hoogte 60, die niet meer dan een episode in de Engelse verrichtingen is, en een zeer weinig betekenende gebeurtenis op het gehele front, dat de bondgenoten bezet houden, zal niettemin in geschiedenis tot de schoonste wapenfeiten van de Engelse troepen in deze oorlog blijven behoren. Officieren, die het bombardement hebben bijgewoond, dat voorafging aan de aanval door de Pruisische garde op 11 november en ook van het bombardement getuigen zijn geweest, dat op de hoogte 60 gericht werd, verklaren dan ook dat het laatste verreweg het zwaarste was van de twee.

Wat onze troepen doorstonden kan enigszins beseft worden, als men zich herinnert, dat het terrein waarop gedurende de vier en een halve dag tussen 17 en 21 april gevochten werd, slechts ongeveer 225 meter lang en ongeveer 180 meter diep was. Naar dat kleine stukje grond slingerde de vijand uren lang tonnen metaal en ontplofbare stoffen en af en toe was de top van de hoogte in wolken van giftige damp gehuld. En toch week onze dappere infanterie niet. Zij stond pal onder een vuur, dat soms hele secties wegvaagde, de loopgraven met lijken vulde en de toegangen van het front zozeer met hindernissen bezaaide, dat de versterkingen dat front niet konden bereiken, zonder over hun neergevelde kameraden heen te klimmen. Onder zulke omstandigheden zijn de verliezen natuurlijk zwaar geweest. Niettemin zijn onze manschappen er niet door ontmoedigd. Allen zijn, met inbegrip van de gewonden, buitengewoon opgewekt, want zij weten dat de strijd om de hoogte de Duitsers veel meer gekost heeft dan ons.

28 april 1915

Parijs, 27 april. Officieel bericht van vanmiddag:

Ten noorden van Ieper hebben de Fransen op hun linkervleugel aanmerkelijke vorderingen gemaakt, de Duitsers teruggedreven en hun zware verliezen toegebracht. De Duitsers bedienden zich opnieuw van verstikkende gassen, waartegen Belgen en Fransen met de beste resultaten een beschuttingsmiddel hebben aangewend.

Parijs, 27 april. Avondcommuniqué.

Ten noorden van Ieper blijven de Fransen en Engelsen vorderingen maken. Wij hebben tal van gevangenen gemaakt en een loopgraafmortier en machinegeweren veroverd.

Londen, 27 april. Maarschalk French meldt: Gisteren zijn alle aanvallen der Duitsers ten noordoosten van Ieper afgeslagen. 's Namiddags zijn wij tot het offensief overgegaan en hebben bij St. Juliaan vorderingen gemaakt. De Fransen werkten daarbij met onze linkervleugel samen en hebben meer naar het noorden Het Sas hernomen.

Onze vliegers hebben met goed gevolg de stations en kruispunten van spoorwegen te Tourcoing, Roubaix, Ingelmuster, Staden, Langemark, Tielt en Roeselare gebombardeerd.

Londen, 27 april. Naar het ministerie van oorlog officieel bekend maakt, is uit het geneeskundig onderzoek gebleken dat de Canadese soldaten, die in de gevechten bij Ieper hun leven hebben verloren, niet zijn gestorven aan wonden, maar aan vergiftiging door de gassen, door de vijand met inbreuk op de Haagse conventie gebezigd.

Londen, 28 april. Aan de Daily Chronicle is gisteren uit Noord-Frankrijk geseind:

De slag woedt hevig voort, doch de strijd heeft een enigszins andere aard gekregen. De gevechtslinie verliest langzamerhand haar golvend karakter. Beide partijen hebben loopgraven genomen, doch de aanval der Duitsers en onze tegenaanval hebben geen belangrijke wijziging in het slagveld gebracht.

Zowel onze troepen als die van de vijand worden aanhoudend versterkt. De Duitsers hebben niet minder dan 120.000 man te Driegrachten en ten zuiden van Poelkapelle staan.

Sedert de slag aan de IJzer is in België en Frans Vlaanderen niet zo hevig gevochten. De slag om heuvel 60 of die bij Neuve Chapelle kunnen niet vergeleken worden bij de strijd, die nu gaande is.

Het feit, dat beide legers zich opnieuw hebben ingegraven, heeft de Duitsers weer de kans gegeven om gebruik te maken van hun verstikkend, chloorhoudend gas, dat wordt voortgebracht door een toestel in hun loopgraven. De wind, die in deze tijd van het jaar anders dan gewoonlijk uit het noorden en noordoosten blaast, drijft de dampen naar de Franse en Belgische troepen toe, doch de bondgenoten weten nu, hoe zij hun soldaten daartegen moeten beschermen. Zij, die de gassen aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen hebben, verklaren, dat het dezelfde zijn, waarmee de Duitsers twee maanden geleden in het kamp te Beverlo de proeven hebben genomen, welke toen aan een groot aantal honden het leven hebben gekost.

Berlijn, 28 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

In Vlaanderen hebben de Engelsen ook gisteren beproefd het verloren terrein terug te veroveren.

's Namiddags brachten zij aan weerskanten van de weg Ieper-Pilkem troepen voor de aanval naar voor. Tweehonderd meter voor onze stelling werd de aanval geheel gestuit.

Eenzelfde uitslag had in de avonduren een tweede voorwaartse beweging van de Engelsen meer naar het oosten. Ook daar leed de vijand zware verliezen.

Ten westen van het kanaal van Ieper viel de vijand niet aan.

Parijs, 28 april. Officiële mededeling van hedenmiddag 3 uur:

Ten noorden van Ieper duurt de vooruitgang van de Franse en Engelse troepen voort.

De Duitsers hebben zware verliezen geleden. Men heeft op een enkel punt bij het kanaal meer dan 600 lijken van Duitsers geteld.

Zij hebben in handen van de Fransen verscheidene honderden gevangenen, onder wie verscheidene officieren, zes machinegeweren, twee mijnwerpers en veel materieel gelaten.

De oorlogstoestand.

Bij Ieper zijn de Duitsers, naar men uit hun eigen bericht van gistermiddag reeds kon opmaken, door de inmiddels zeer versterkte bondgenoten krachtig aangevallen, met het gevolg dat zij Lizerne, aan de westkant van het IJzerkanaal, moesten ontruimen. Ook zijn zij op hun rechtervleugel wat naar het noorden terug moeten trekken. Uit Londen wordt immers gemeld, dat de Duitsers uit Het Sas zijn verdreven en het Duitse hoofdkwartier, waar het slechts melding maakt van het behoud van één steunpunt aan het kanaal en wel ten oosten van Lizerne (Steenstrate), spreekt dit niet tegen. Ook ten oosten van het kanaal is de Duitse linie weer

wat geweken en loopt thans weer over St. Juliaan in de richtingen van Grafenstafel (ten oosten daarvan). Beide partijen spannen zich in om de punten, waar zij vermoeden dat hun vijand nieuwe versterkingen samentrekt, te beschieten.

De linie schijnt nu weer standvastiger geworden, en waar beide partijen versterkingen laten aankomen, is hier weer een vreselijke en langdurige strijd te verwachten, waarvan slechts dit ene zeker is, dat zij stromen bloed zal kosten.

29 april 1915

Londen, 28 april. Veldmaarschalk French meldt: De gevechten ten noorden en ten noordoosten van Ieper zijn gisteren de gehele dag voortgezet. De Engelse en Franse troepen hebben de aanval der Duitsers voorgoed tot staan gebracht. De aanval is niet herhaald.

Sinds gisterochtend zijn er geen Duitsers meer ten westen van het IJzerkanaal, behalve bij Steenstrate, waar zij een klein bruggenhoofd hebben ingericht.

Bij een tegenaanval der Engelse en Franse troepen op het vooruitspringende punt ten noorden van Ieper, hebben de Duitsers met inbreuk op de Haagse overeenkomst, opnieuw gebruik gemaakt van verstikkende gassen en van daarmee gevulde bommen.

Berlijn, 28 april. Uit het grote hoofdkwartier wordt ons medegedeeld:

Het Engelse communiqué zegt dat de Fransen Het Sas in Vlaanderen hebben heroverd. Intussen is ook op deze plaats gisteren geen aanval gedaan. Verder beweert dit communiqué dat het officiële

Duitse bericht over de verovering van vier Engelse kanonnen niet juist is. Het is voor het opperbevel van het Engelse leger te betreuren dat het door zijn ondergeschikten zo slecht wordt ingelicht, het moge dan begrijpelijk zijn dat de geregelde berichtgeving door de spoed, waarmee de Engelse troepen de 25^e het slagveld hebben verlaten, enigszins in de war is gelopen. De veroverde kanonnen behoren, naar de opschriften die zij dragen, tot de tweede London-Garrison-Artillery en tot de tweede London-Territorial-divisie. Het zijn stukken van 12,8 cm, die eerlang hun aanwezigheid aan onze zijde aan de tegenstanders duidelijk zullen maken.

De strijd in de rook.

Iemand, die aan de gevechten in Vlaanderen heeft deelgenomen, verhaalt volgens de Times ondermeer het volgende:

“Het was donderdagmiddag ongeveer half vijf toen onze piketten een plotselinge terugtrekkende beweging van onze Franse bondgenoten aan de linkervleugel van de Canadese divisie aan de weg van Ieper naar Langemark meldden. De harde noordoostenwind, die van de vijandelijke linie in de richting van de Franse loopgraven waaide, voerde een walgingwekkende en verstikkende geur mee, die blijkbaar van de een of andere soort van giftig gas afkomstig was. De rook bewoog zich als een levende groene muur ter hoogte van ongeveer 4 voet en verspreidde zich tot op 180 meter van de uiterste linkervleugel van onze linies. Gaandeweg steeg de rook hoger en verduisterde hij het uitzicht langs de begane grond. Het geweervuur, dat tot dusver weinig te betekenen had gehad, nam in kracht toe, maar werd hoe langer hoe meer verspreid, gelijk altijd het geval is als soldaten op goed geluk of zonder goed begrip van hun doel schieten.

Spoedig hoorde men vreemde kreten en kwam uit de groene mist, die nu dunner en onsamenhangender werd, een massa verbijsterde en waggelende soldaten aanlopen, die, terwijl, zij langs onze gelederen liepen, neervielen. De meesten waren niet gekwetst, maar op hun gezicht tekende zich dodelijke benauwdheid af. De terugtrekkende soldaten behoorden tot de beste ter wereld, wiens koelbloedigheid en moed in deze hele oorlog spreekwoordelijk waren geweest. Zij waggelden als beschonken lieden rond.

Intussen rukte de vijand op en wij trokken naar de basis terug, waar mijn bataljon twee van de gebruikelijke vier rustdagen genoten had. Het was nu even over vijven en de Duitsers, die zonder tegenstand hun opmars voortzetten, waren, naar men zag, weldra koortsachtig bezig zich op een linie van 800 meter afstand en evenwijdig met de weg naar Poelkapelle in te graven.

Omstreeks 6 uur voegde ik mij bij mijn bataljon op een ander punt van de linie, maar later hoorde ik, dat er te St. Juliaan scherp gevochten was, waar het 14^e Canadese bataljon aan de opmars van de vijand hardnekkig tegenstand had geboden.

Sommigen van ons, die een paar uur verlof hadden, kwamen uit leper. Zij zegden dat zij juist een bad namen, toen het gewone artillerievuur uit de Duitse linie te warm werd, om uit te houden. Zij liepen de straat op en ontdekten dat de stad verwoed gebombardeerd werd of liever dat de weg langs de oostelijke oever van het kanaal overstelpt werd met projectielen en al vol lag met dode en stervende paarden en vernielde wagens.

Het doel van de vijand was blijkbaar om te verhinderen, dat er versterkingen en munitie aangevoerd werden. De verschrikte

vrouwen en kinderen uit leper stroomden reeds de velden in, waar velen hun leven verloren ...”

De ooggetuige beschrijft dan de gevechten waaraan hij deelnam. Zij eindigden met een verwoede bajonetaanval:

“In het bos werd de strijd een vreselijk handgemeen; wij vochten in klompjes en secties en de levenden strompelden over de lichamen van de doden en stervenden heen. Toen de strijd op zijn felst was en wij aldoor de Duitsers voor ons uit dreven, brak de maan plotseling door de wolken. De kletterende bajonetten flitsten als kwikzilver en de gezichten leken als door kalklicht bestraald. Verder oprukkend kwamen wij bij haastig opgeworpen schansen, die niet hardnekkig verdedigd konden worden.

Hier werden allen, die verzet boden, aan de bajonet geregen; zij die zich overgaven, werden naar de achterhoede gevoerd ...”

De oorlogscorrespondent van De Tijd schrijft:

De N. R. C., mijn bericht overnemend over het Duitse verbod in Brugge tegen Franse aankondigingen en opschriften langs de openbare weg, vindt het verband met de manifestatie bij de rondleiding der gevangenen gezocht. Toch kan ik als zeker mededelen, dat dit verband bestaat en gezocht moet worden in het feit, dat bij die rondleiding vooral Franse kreten gehoord worden, als “Vive la France”, “Vivent les Alliés” enz.

Van het westelijke gevechtsterrein.

Londen, 29 april. Aan de Times is gisteren uit Noord-Frankrijk geseind:

Gedurende de laatste 36 uren heeft de vijand onze linies ten oosten van het IJzerkanaal met verdubbelde kracht aangevallen, als een laatste hardnekkige poging om vaste voet te krijgen op de westelijke oever. Hij heeft al zijn kracht verspild. De bondgenoten handhaven zich nog stevig op de westelijke oever. Iedere aanval is afgeslagen en de vijand heeft reusachtige verliezen geleden.

Merkbare vorderingen hebben de Fransen aan het noordelijke en de Britten aan het zuidelijke gedeelte van de linie gemaakt in de richting van St. Juliaan. De Britse troepen houden nu een nieuwe linie van loopgraven ten noorden en ten noordoosten van Ieper bezet.

De Canadezen zijn op van het vier dagen en nachten onophoudelijk vechten. Zij zijn afgelost en achter onze linie teruggebracht, want zij hebben hun rust hard nodig. De terugkeer is roemrijk, doch hun gelederen zijn op treurige wijze gedund.

Deze tweede slag in Vlaanderen heeft gewoed langs een front van minder dan 5 mijl en niet langer dan vijf dagen geduurd, maar aan dit kleine front is de strijd waarschijnlijk verwoeder geweest dan bij andere gelegenheden in deze oorlog. Ten spijt van de door de vijand in strijd met het internationale recht en de gebruiken van beschaafde volken gebezigde list, zijn zij verloren zeer zwaar, veel ernstiger dan die der bondgenoten. Het is waar, dat hij tijdelijk enig voordeel heeft behaald en onze linies ten noorden van Ieper en langs de oostelijke oever van het IJzerkanaal voor het oogenblik teruggedreven heeft, doch de poging om het IJzerkanaal over te steken is geheel mislukt. De terreinwinst van de vijand op de oostelijke oever is in hoge mate onzeker. Reeds gaan de bondgenoten tot het offensief over en er is goede reden om te

hopen, dat zij de vijand de grond zullen ontrukken, welke hij ten koste van zulke reusachtige verliezen veroverd heeft.

De meest kritieke dagen zijn zaterdag en zondag geweest. De Duitsers voerden hun zware artillerie en houwitsers naar de voorste stellingen, wierpen granaten en krachtige ontploffingsmiddelen in leper en bedekten met een regen van vuur elke weg, waarlangs onze troepen versterking konden krijgen. Bij dit laatste bombardement is de verwoesting van leper voltooid. De vermaarde Lakenhal is met de grond gelijk gemaakt. Nauwelijks een huis is blijven staan.

Berlijn, 29 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Onze stellingen op de westelijke over van het kanaal, ten noorden van leper aan de leperleebeek, bij Steenstrate en Het Sas zijn sedert gisterenmiddag onophoudelijk, maar vergeefs aangevallen.

Op de oostelijke kant van het kanaal mislukte een gisterenavond door de Fransen, Algerijnen en Engelsen samen ondernomen aanval tegen onze rechtervleugel, met zeer zware verliezen voor de vijand.

Het aantal door ons in de gevechten ten noorden van leper buitgemaakte kanonnen van de vijand is tot 63 gestegen.

Parijs, 28 april. Officieel bericht van vanavond:

De dag is betrekkelijk rustig verlopen. De toestand op het front in België is onveranderd.

Wij hebben het de laatste drie dagen herwonnen terrein behouden.

De oorlogstoestand.

Wij gaan heden uit van hetgeen wij in de laatste alinea van ons overzicht van gisteren opmerkten. Wij laten die alinea daarom hier nog eens volgen en nemen daarbij de gelegenheid te baat ze van enige drukfouten te zuiveren.

“De linie (bij Ieper) schijnt nu weer standvastiger geworden, doch waar beide partijen versterkingen laten aanrukken, is hier weer een langdurige en vreselijke strijd te wachten, waarvan zeker is, dat hij bloedig zal zijn.”

De aanval die verleden vrijdag de Duitsers ten noorden van Ieper aanzienlijk vooruit had gebracht, werd door tegenaanvallen nog diezelfde dag plaatselijk beperkt.

Wat er vervolgens is geschied, zijn pogingen der bondgenoten om met behulp van inmiddels aangekomen versterkingen het verloren terrein te herwinnen. Maar, waar blijkbaar de Duitsers ook versterkingen konden laten aanrukken, is hun dit slechts voor een deel gelukt. Wie met een aanval voortgang maakt, maar zijn vooruitgang door tegenaanvallen gestuit ziet en nog krachtiger tegenaanvallen tegemoet ziet, moet zijn defensieve stellingen ietwat achter de linie aanleggen, die hij heeft bereikt, en, wordt hij in het defensief gedrongen, op zijn opnemingsstellingen teruggaan.

Het lijdt geen twijfel, dat de Duitsers voor het oogenblik bij Ieper defensief zijn en strijden voor het behoud van het gewonnen terrein. Om dat met succes te doen zijn zij op de wijze als boven beschreven wat moeten wijken op hun defensieve stellingen.

Tot daartoe heeft zich hun teruggang over het algemeen bepaald. Alleen van Lizerne, over het IJzerkanaal zijn zij geweken.

De frontlinie om Ieper loopt van St. Elooï af over heuvel 60 en verder (aanvankelijk langs de voet der heuvels) naar Zonnebeke, van daar naar het noorden tot ongeveer bij Gravenstafel.

Van hier af liep de linie voor de aanval der Duitsers in een vrij geleidelijk buigende lijn verder tussen Kerselare en Poelkapelle door en verder over Langemark en ten zuiden voorbij Bikschote naar het kanaal.

Thans, nu na de aanval der Duitsers en de tegenaanvallen der bondgenoten de evenwichtstoestand is teruggekeerd, wijkt van even voor Gravenstafel af het front weer wat naar het zuiden terug, loopt het voor St. Juliaan en Pilkem heen naar het kanaal toe, dat het ongeveer bij Het Sas bereikt. Of Het Sas in Franse of Duitse handen is, is een punt van dispuut tussen de Franse staf en het Duitse hoofdkwartier. Van veel belang is dat niet. Bij Steenstrate hebben de Duitsers een bruggenhoofd over het kanaal, dat staat in elk geval vast, en het front loopt verder met het kanaal evenwijdig.

Hier staan ze nu, de vijanden, en ze kunnen geen van beiden verder.

Wij noemden zoeven het dispuut over Het Sas onbelangrijk. Even nietig ten opzichte van de algemene toestand zijn de overige punten naar aanleiding waarvan de oorlogvoerende partijen elkaar tegenspreken.

Nu met het voorjaar de gesteldheid van weer en terrein het krijgsbedrijf minder belemmeren, is niet opeens een volledige verandering ingetreden, maar is weer een periode van rukken en stoten begonnen. De Fransen gaven een duw tussen Maas en Moezel, de Engelsen bij Neuve Chapelle, de Duitsers bij Ieper. Zullen de gebeurtenissen zich nu in omgekeerde volgorde ontwikkelen als in november, zullen die rukken in hevigheid toenemen totdat

eindelijk op een ogenblik, dat niemand het meer verwacht, die band van verschanste legerscharen, die van het Kanaal tot bij Bazel over België en Frankrijk ligt, wordt verscheurd en er weer machtige beweging komt? Het is mogelijk, maar het is ook mogelijk dat de beslissing valt, doordat geen van beide partijen die band kan scheuren.

Maar daar is het, naar wij menen, nog ver van af.

De jongste gevechten bij Leper hebben aangetoond, dat ook de Duitsers het in deze niet aan pogingen zullen laten ontbreken. Toch geloven wij niet, dat ze bij Leper reeds een aanmerkelijk deel van de totale reserve waarover ze beschikken hebben ingezet, evenmin als de Fransen tussen Maas en Moezel. Men moet voorzichtig zijn met de schattingen van de zijde der vruchteloos aangevallen partij. Want deze heeft, naar de geschiedenis leert, in zulke gevallen neiging tot overdrijving.

Militaire beschouwingen.

Bij Leper schijnt het evenwicht hersteld.

De uitkomst is dus gebleven bij wat de Duitse bladen ervan meldden: "uit tactisch oogpunt niet onbelangrijk". Voor het grote geheel, strategisch, is het resultaat echter evenmin noemenswaard als dat van Neuve Chapelle voor de Engelsen en dat tussen Moezel en Maas voor de Fransen.

Reeds in onze vorige beschouwingen noemden we het voor de Duitsers een bedenkelijk teken, dat de aanval tot staan kwam en dat er van tegenaanvallen van de andere zijde sprake was. In het bericht van 27 april kwam dit reeds sterker uit. Daarin vernam men van "de nieuwe linie van onze stellingen", welke door de Engelsen

met zeer sterke strijdkrachten werd aangevallen, wat al niet erg offensief klonk. Uit de berichten van 28 april bleek zelfs dat weer een klein deel van het gewonnen terrein was verloren gegaan, terwijl het Engelse bericht, dat beide legers zich weer hebben ingegraven, er op wees, dat de evenwichtstoestand zich herstelde.

Indien de Duitsers hier dus werkelijk de grote druk hebben uitgeoefend, die wij in verband met de geheimzinnigheid in België op een of ander punt verwachtten, dan is het resultaat teleurstellend. Voor de beoordeling van de aangewende krachtsinspanning zouden we echter meer gegevens moeten hebben. Wel lezen we in een Frans Havasbericht van 25 april over de gevechten bij Ieper, dat de Duitsers met twee legerkorpsen aanvielen, doch over welk front deze macht zich uitbreidde werd niet nader vermeld en zulks is voor de beoordeling een factor, die we moeten weten.

Iets meer houvast geeft het Engelse bericht van de 28^e ons, waarin gemeld wordt dat de Duitsers niet minder dan 120.000 man te Driegrachten en ten zuiden van Poelkapelle hebben staan. Indien daarmee bedoeld wordt over het gehele front dat door deze plaatsen (de plaatsen inbegrepen) begrensd wordt, dan is het reeds een reusachtig getal. Genoemd front heeft een lengte van 12 km, zodat per meter een 10 man beschikbaar zouden zijn. Tot nu toe rekende men bij een aanvallend gevecht voor de beslissende groep op 4 à 6 man per meter en zou tien man per meter dus een getal zijn, waarbij rekening werd gehouden met ontzaglijke verliezen en een geweldige verkwisting van mensenlevens. We willen er hierbij de aandacht op vestigen, dat bij één man per meter, de man nog juist zijn geweer vrij en ongehinderd kan gebruiken. De gehele vuurlinie zou dus negen maal vervangen kunnen worden, waarbij

men nog in het oog moet houden, dat het ondenkbaar is dat een vuurlinie van 12 km lengte in haar geheel weggevaagd zou worden.

Intussen missen wij alle controle op het Engelse bericht en weten zelfs niet, hoe men tot de schatting van 120.000 man gekomen is. In ieder geval is het thans met de luchtverkenning heel wat moeilijker om grote troepensamentrekkingen geheim te houden, en zodra het langer dan een dag duurt, wordt het zelfs onmogelijk. We vragen ons af, wat men onder de tegenwoordige omstandigheden wel zonder luchtverkenning zou beginnen. Bij de hermetische afsluiting van de wederzijdse slagfronten is het uitgesloten, dat grotere of kleinere verkenningsafdelingen hun verkenning verder zouden voortzetten dan tot de voorste gevechtslijn van de tegenstander. Wat achter die linies voorviel zou, indien geen waarneming uit de lucht mogelijk was, geheel verborgen blijven. Spionnenberichten toch zouden meestal te lang nodig hebben om op de juiste plaats aan te komen, dan dat ze nog waarde zouden hebben.

Waar dus de luchtverkenning een zeer belangrijk hulpmiddel is voor de troepenleiding om onder de tegenwoordige omstandigheden te weten te komen, wat er achter het front van de vijand voorvalt, zo is, - al klinkt het paradoxaal - aan een te grote kennis van de handelingen van de vijand ook een gevaar verbonden. Men weet dan te veel, waar gevaren dreigen en een niet zeer krachtige leiding is spoedig geneigd naar verschillende bedreigde punten versterkingen te zenden. Dat gevaar is vooral groot, waar beide partijen hier feitelijk een actieve verdediging voeren, d.w.z. verdedigend optreden om de vijand tegen te houden en uit te putten om dan op een gunstig ogenblik in daartoe uitgekozen terreinstroken weer tot het offensief over te gaan.

Ik wees daar reeds de vorige maal op toen ik, in de veronderstelling dat de bondgenoten reeds nieuwe troepen ter beschikking hadden gekregen, de vraag stelde, of ze zich door de strijd bij Ieper het initiatief zouden laten ontnemen en die nieuwe strijdkrachten, door de worsteling daar, laten aantrekken.

Nu zegt het Engelse bericht van 28 april wel: “zowel onze troepen als die van de vijand worden aanhoudend versterkt”, doch uit vorige berichten meenden we te mogen opmaken, dat deze troepen voor een zeer belangrijk deel aan andere delen van het gevechtsfront onttrokken werden.

De voor het grote geheel tot nu toe nutteloze krachtinspanning der Duitsers bij Ieper heeft het gevoel van het wanhopige der worsteling weer bij ons versterkt en doet ons ook voor de inzet der nieuwe Engelse strijdkrachten slechts een tactisch succes tegemoet zien.

De uitkomst moet dit echter leren.

Volgens een bericht uit Parijs, heeft de Franse regering verscheidene scheikundigen naar het front bij Ieper gezonden, om de samenstelling van het gas in de Duitse stinkbommen te onderzoeken. Sommigen geloven dat zij stikstofdioxyde (NO₂) bevatten, dat onder een betrekkelijk geringe druk vloeibaar gemaakt en waar dan handgranaten, bommen en cilinders mee gevuld kunnen worden. Door het openen van een kraan wordt het vloeibare gas vluchtig, maar daar het zeer zwaar is, blijft het boven de grond hangen. Men bereidt het door verdund salpeterzuur en kopervijzel te laten inwerken, waardoor eerst stikstofoxyde (NO) ontstaat, dat zich echter met de zuurstof uit de lucht dadelijk

verbindt tot het bovengenoemde vergiftige roodbruine stikstofdioxide.

30 april 1915

Parijs, 29 april. De kennisgeving van hedenmiddag houdt in:

In België handhaven de Fransen zich sedert drie dagen op het herwonnen terrein. In verbinding met de Belgische troepen vorderen zij voortdurend naar het noorden. Op de rechteroever van het IJzerkanaal hebben de Fransen 150 krijgsgevangenen gemaakt en twee machinegeweren genomen.

Parijs, 29 april. Officieel bericht van vanavond:

De dag is rustig verlopen. In de afgelopen nacht is een aanval der Duitsers tegen de Belgische troepen ten noorden van Ieper gemakkelijk afgeslagen.

Londen, 29 april. De Engelse "ooggetuige" zegt, in een bespreking van de gevechten bij Ieper, dat het offensief der Duitsers niet onverwacht kwam, daar troepenbewegingen achter hun front enkele dagen tevoren reeds waren ontdekt.

Hun plan was een verrassende aanval te doen, die, als hij slaagde, hen in staat zou stellen de overgangen over het IJzerkanaal ten zuiden van Bikschote te bezetten, waardoor zij achter de Engelse linkervleugel konden komen en Ieper bedreigen.

De aanval zou aanvankelijk de 20^e worden ondernomen, maar omdat alle kans op succes afhing van het gebruik van verstikkende dampen, werd hij wegens het ongunstige weer uitgesteld. Eerst de 22^e, toen het weer gunstig was geworden, volvoerden de Duitsers hun plan. Zij wachtten tot de dampen hun werking hadden gedaan,

toen stormden de Duitse schutters vooruit, mond en neus met watten beschut.

De verraste batterijen artillerie openden op goed geluk het vuur en stuitten de stormloop. Uit leper daagde weldra hulp op en de officieren gingen de soldaten uit eigen beweging voor tegen de vijand. Toen de avond viel, werd het gevecht bij maanlicht voortgezet. Onze troepen wisten de vijand door herhaalde charges met de bajonet terug te drijven.

De ooggetuige beschrijft dan het afslaan der onderscheiden aanvallen van de Duitsers, waaromtrent reeds in de officiële communiqués melding is gemaakt en voegt daaraan toe: de enige uitwerking van die aanvallen op onze troepen is, dat zij meer dan ooit besloten zijn de vijand te straffen en hem vertienvoudigd de daad, die hij heeft bedreven, betaald te zetten.

Londen, 30 april. De Times verneemt gisteren uit Noord-Frankrijk: De aanvallen tegen onze linie ten noorden en noordoosten van Ieper en tegen de Franse linie langs het IJzerkanaal hebben opgehouden. De vijand is tot het defensief teruggekeerd en tracht het kleine stuk terrein, dat hij veroverd heeft, te behouden. De geallieerden laten hem geen rust. De artillerie bestookt zijn linie en onze infanterie valt op elke kwetsbare plaats aan. Reeds is veel van het verloren terrein herwonnen.

Toen zijn poging om het kanaal over te steken mislukt was, heeft de vijand getracht de overgang over de IJzer te Diksmuide te forceren. Onder dekking van een verwoed artillerievuur stroomde de Duitse infanterie uit de stad en wierp schipbruggen over de rivier, welke echter dadelijk door het Belgische geschut vernield werden. De infanterie, die er overheen trachtte te komen, werd door geweer-

en machinegeweevuur weggemaaid. Driemaal werd de poging herhaald en driemaal werden de Duitsers met grote verliezen teruggedreven. Het dappere Belgische leger houdt de overgang nog altijd bezet.

Oostburg, 30 april, 12 u 30. Een bombardement op de Belgische kust begint. Er zijn reeds een 40-tal schoten geteld.

Vlissingen, 30 april. Hedenmorgen werd uit de richting van de Belgische kust buitengewoon hevig kanongebulder gehoord.

Berlijn, 30 april. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Aan de kust heerste grote bedrijvigheid der vijandelijke vliegers.

De bommen van de vliegers brachten in Oostende grote schade aan de huizen toe.

De vesting Duinkerken is gisteren door ons artillerievuur genomen.

In Vlaanderen is de dag zonder bijzondere gebeurtenissen voorbij gegaan.

In de nacht viel de vijand tussen Steenstrate en Het Sas aan.

De bruggenhoofden op de westelijke kanaaloever bij Steenstrate en Het Sas zijn door ons versterkt en vast in onze handen.

Op de oostkant van het kanaal ten noorden van Ieper beproefden zouaven en Turco's onze rechtervleugel aan te vallen.

De aanval werd door ons vuur gestuit.

Parijs, 30 april. Officiële mededeling van hedenmiddag 3 uur:

Duitse oorlogsschepen zijn in zee aan de Belgische kustesignaleerd.

In de nacht van 28 op 29 hebben Belgische troepen een Duitse aanval afgeslagen ten noorden van Ieper.

De Franse troepen zijn in de buurt van Steenstrate vooruitgekomen.

De oorlogstoestand.

Van tijd tot tijd een heftige stoot, maar nochtans stilstand, zo hebben wij gisteren de algemene toestand op het westelijk gevechtsterrein samengevat.

Wij beleven op het ogenblik weer een tijdperk, waarin de frontlinie op de plaats waar de eerste stoot is toegebracht, zich weer aan het consolideren is en nergens elders zich een nieuwe onderneming van enige omvang aankondigt.

De berichten spreken van voortgezette aanvallen der bondgenoten op het nieuwe Duitse front ten noorden van Ieper, die tot dusver geen tastbaar succes hadden.

Over de strijd van de vorige vrijdag wordt nog heel wat nagepraat. De officieuze Engelse "Ooggetuige" geeft er een verslag van, dat, naar wij veronderstellen, door Reuter onvolledig is weergegeven. In het uittreksel van Reuter leest men dat voor de bondgenoten het offensief der Duitsers, niet onverwacht, ja, dat het zelfs nog twee dagen later kwam dan het werd verwacht. Toen het loskwam stuitte het (verraste!) geschut (dat lukraak schoot) de stormloop van de vijand. Vervolgens kwam er hulp en de vijand werd teruggedreven.

We veronderstellen dat uit dit relaas een en ander is weggelaten, waardoor wordt verklaard, hoe de bondgenoten nochtans, naar zij

zelf erkennen, terrein hebben verloren, en – naar de Duitsers ons althans vertellen – 63 kanonnen, een gevoelig verlies aan artillerie.

De rook in Vlaanderen.

Wij hebben reeds gemeld, dat van Franse zijde scheikundigen naar het front zijn gezonden, om uit te maken wat de gevreesde verstikkende rook is. Het blijft natuurlijk daarna nog de grote vraag, waaruit de rook ontwikkeld is, zelfs al kent men de chemische samenstelling, en deze laatste vraag zal dikwijls moeilijker te beantwoorden zijn dan de eerste. Wat de berichten omtrent zwaveldamp en chloor betreft, weet men, dat die twee gassen in verdunde toestand door de leek, die slechts op de reuk afgaat, dikwijls verward worden. De chemicus zal ze spoedig herkennen. Er werd ook van stikstofperoxide gesproken, dat inderdaad gemakkelijk te maken en te hanteren is. Wellicht is er zowel chloor als stikstofoxide in het spel, en is er nitrosylchloride gebruikt, een uit chloor en nitreuze dampen bereide stof, waar geen organisme tegen bestand is. Evenwel, dit alles blijft gissen. Meer positieve aanwijzingen kan men wellicht ontleen aan de gegevens die men heeft omtrent rookgevende gassen, die in projectielen voor het inschieten gebruikt worden. Evenals de door dr. Van Tienhoven's reisverhaal zo bekend geworden ontplofbare geweerkogels der Oostenrijkers, die door hun lichtschijnsel bij het aanslaan het vinden van de schootsafstand mogelijk maken, zijn sommige artillerieprojectielen met dezelfde bedoeling van een lichtgevende of sterk rookontwikkellende lading of hulplading voorzien. Dat een lading van moderne uit nitroglycerine en nitrocellulose bestaande ontplofbare stoffen geen rookwolk geeft, spreekt vanzelf: dit is "rookloos" kruut. Pikrinezuur geeft bij het ontploffen een donkere, aardkleurige rookwolk, die al evenmin ver gezien kan worden. De toegevoegde stoffen geven meestal een witte rook, omdat die het

beste van ver te zien is, maar het is natuurlijk een kleinigheid de samenstelling zo te kiezen, dat zich hiermee een kleurend bestanddeel mengt. Fosfor en antimoonverbindingen behoren onder de rookgevers, verder ook zink- en magnesiumpoeder. Een recept, dat reeds omstreeks 1893 bekend was, luidt: 20 delen salpeter, 50 delen rode fosfor, 30 delen zwavelantimoon, 1 deel stearinezuur en 1 deel kool. Het mengsel werd met behulp van waterglas gekorrelt en brandde daardoor zo langzaam op, dat de rookvorming lang bleef aanhouden. Een commentaar op dit recept wijst ook reeds op het grote voordeel, om op die wijze de vijand het uitzicht te benemen, en de eigen bewegingen te maskeren. Of de damp ook onaangenaam is, wordt in het midden gelaten, gezond is hij zeker niet.

Zinkethyl, met triethylfosfine gemengd, of alleen, geeft bij ontbranden een blauwachtig witte rook. De laatste stof ontbrandt vanzelf in de lucht, vooral het genoemde mengsel heeft echter die eigenschap.

Een als goedkoop geroemd middel, dat bovendien voor de gebruiker niet gevaarlijk is, maar enige verhitting voor de ontsteking vereist, is een mengsel van zink- en zwavelpoeder in de evenwaardige hoeveelheden. Het ontwikkelt zowel witte rook als verstikkende zwaveldamp.

Als voorbeeld van een meer gecompliceerde keuze der grondstoffen, die zeker niet uit de analyse der verbrandingsproducten is op de maken, mag de volgende genoemd worden: rode kleurstoffen, van het type der rode lakverf of Poncenakleurstoffen, worden gemengd met menie, ammoniumwitsaat en suiker. De keuze der kleurstof is nogal ruim, men kan ze uit paratraniline, naphthylamine, metanitriline of

metanitroparatoluidine verkrijgen. Gebruikt men de azokleurstof, die uit gediazoteerd paranitraniline en B-naftol in alkalische oplossing met Turkschroodolie verkregen wordt, dan zal men daarvan 40 delen nemen, voorts 20 delen menie, 8 delen ammoniumnitraat, 10 delen suiker. De kleur van deze rook is, evenals van zijn uitgangsmateriaal, rood. Een der berichten uit Vlaanderen sprak van een rode rook. Wellicht is hiertussen verband te zoeken, hoewel ook hier vergissingen gauw gemaakt zijn. Wie weet wat de grote schare der Duitse scheikundigen op dit gebied als op zo menig ander nog voor verrassingen in petto heeft!

1 mei 1915

Parijs, 30 april. Officieel bericht van vanavond:

Ten noorden van Ieper zijn wij op het gehele front vooruitgekomen en wel over afstanden, wisselend van een halve tot een km. Wij hebben twee achtereenvolgende loopgraaflijnes genomen en tal van gevangenen gemaakt.

Londen, 30 april. Maarschalk French deelt mede, dat de toestand op ons front onveranderd is. In de streek nabij Ieper heeft de artillerie grote bedrijvigheid aan de dag gelegd. De Fransen, gesteund door onze artillerie, zijn aan de linkerkant van ons front aanmerkelijk opgeschoten.

Ten oosten van Ieper heeft ons geschut een Duits vliegtuig neergeschoten.

Uit Oostburg meldt men ons:

Bij onderzoek is gebleken, dat de gisteren namiddag gehoorde schoten afkomstig waren van het inschieten van zware kanonnen.

Uit de richting van Ieper dringt tot hier steeds hevige kanongebulder door.

Londen, 1 mei. Een reiziger die gisterenmiddag van Veurne kwam, vertelde dat de oorlogsschepen der bondgenoten een hevige aanval deden op Westende, dat bijna aan Lombardsijde grenst.

Londen, 1 mei. Aan de Morning Post is de 30^e april uit Noord-Frankrijk geseind:

De bondgenoten winnen door gestaag, methodisch vechten het ten oosten van het kanaal van Ieper verloren terrein terug. De Franse bladen brengen warme lof aan de verrichtingen der Britse ruitery in deze fase. Zij voerde reeksen schitterende aanvallen uit, veegde het terrein schoon voor het voetvolk en sneed op vele punten Duitsers af. Talrijke gevangenen zijn de laatste vier dagen gemaakt. Er zijn er ten minste 2000 op het gevechtsterrein bij Ieper in onze handen gevallen. Achter de Duitse linies worden grote troepenmassa's samengetrokken. Men verwacht, dat de slag binnenkort op hevige wijze hervat zal worden. Te Ieper staat nog maar één huis overeind.

Parijs, 1 mei. Officiële mededeling van hedenmiddag 3 uur:

In België ten noorden van Ieper zijn de Fransen, al aanvallend, over het gehele front vooruitgekomen over een afstand wisselend van 500 tot 1000 meter.

De Fransen hebben twee linies loopgraven genomen en zeer talrijke gevangenen gemaakt.

Berlijn, 1 mei. Officiële mededeling van het grote hoofdkwartier:

De gisteren gemelde gevechten op de westelijke kanaaloever ten noordwesten van Ieper zijn met een mislukking en zware verliezen voor de vijand geëindigd.

Ten oosten van het kanaal ten noorden van Ieper heeft de vijand weer herhaaldelijk vergeefs een voorwaartse beweging ondernomen.

De vijand verloor gisteren weer drie vliegtuigen. Een Engels werd ten zuidwesten van Tielt neergeschoten, een ander vliegtuig bij Wieltje, ten noordoosten van Ieper, tot vallen gebracht en in elkaar geschoten, het derde werd uit een vijandelijke groep bij Niedersulzbach in de Elzas gedwongen te landen.

De bommen met verstikkende gassen.

De officiële Belgische commissie, die een onderzoek instelt naar de door de Duitsers in België gepleegde schending van de regels van het volkenrecht en van de oorlogswetten en –gebruiken, spreekt in haar 14^e rapport, dat zij de 24^e april aan de Belgische minister van justitie heeft uitgebracht, over de door de Duitsers gebruikte bommen met verstikkende gassen.

Wij laten de vertaling van het rapport hier volgen:

Mijnheer de minister, De commissie van onderzoek heeft de eer u het volgende rapport aan te bieden over het gebruik door het Duitse leger van verstikkende gassen, welk gebruik in strijd is met de bepalingen van de op 29 juli 1899 te 's Gravenhage ondertekende verklaring, waarbij de mogendheden, die de overeenkomst aangaan – tot welke Duitsland behoort – “zich het gebruik van projectielen, die tot enige doel hebben verstikkende of dodelijke gassen te verspreiden, ontzeggen”.

De 22^e april 1915 hebben de Duitsers de aanval op de sector Steenstraat-Langemark voorbereid door verstikkende gassen te gebruiken. Wolken gas zijn er verspreid en neergeslagen op de door de troepen der bondgenoten bezette loopgraven.

De gassen vormden op het oog een lage wolk van een donkere groenachtige kleur, die naar boven toe tot lichtgeel opklaarde. De wolk kon een hoogte van honderd meter hebben. Deze gassen schijnen uit verschillende soorten te bestaan: chloor, formoldampen, salpeterachtige dampen, zwavelig zuur en gassen, waarvan de aard nog niet is vastgesteld.

Om die gassen te verspreiden hebben de Duitsers de volgende middelen gebruikt.

- a. Vuren, voor de loopgraven ontstoken. De gassen, die er uit opstijgen worden door de wind in de richting van de vijandelijke stellingen gedreven;
- b. Flessen, die met de hand of met een machine in de loopgraven geslingerd worden;
- c. Buizen, die gassen verspreiden;
- d. Granaten, die verstikkende gassen bevatten.

De gassen, waar de Duitsers gebruik van gemaakt hebben doen hun invloed tot op drie kilometer afstand voelen. Na één of anderhalve minuut, doen zich bij de manschappen brakingen en bloedspuwingen voor; ogen en slijmvliezen worden aangedaan; de mannen worden bevangen door een soort verdoving, die gedurende drie of vier uur en soms langer aanhoudt.

De Duitsers hebben zich lang te voren voorbereid om dat barbaarse strijdmiddel, dat door de oorlogswetten verboden is, te gebruiken.

Sedert verscheidene weken was de Belgische overheid van hun toebereidselen op de hoogte gebracht. Zij wist, dat er op het

schietterrein van Houthalen bij Hasselt proeven op honden genomen waren met bommen met verstikkend gas. Zij wist ook, dat er flessen, die giftige gassen bevatten, naar het front vervoerd waren en dat er duizenden respirators vervaardigd waren, bestemd om de aanvallers tegen de uitwerking van de gassen te beschermen.

De 30^e maart heeft een Duitse krijgsgevangene, die tot het 15^e legerkorps behoorde, verklaard:

“Over het gehele front in de streek van Zillebeke bestaat een voorraad van flessen van 1,40 m hoogte; ze worden op geblindeerde plaatsen bewaard en bevatten verstikkende gassen. Ze zijn nog niet gebruikt.

“De pioniers hebben instructies ontvangen.

“Men legt de flessen in de richting van de vijand neer; de druk van achteren drijft de gassen vooruit. Men moet een gunstige wind hebben. De man, die de flessen bedient, heeft een bijzonder toestel op zijn hoofd. Alle mannen, die er mee omgaan, hebben hun neusvleugels met een doek bedekt.”

De 15^e april heeft een Duitse krijgsgevangene van het 26^e legerkorps deze inlichtingen bevestigd:

“Aan het gehele front van het 26^e legerkorps zijn flessen met gas (80 cm hoog) voorhanden. Er is een batterij van twintig buizen per veertig meter.”

De Duitsers hebben slechts op een gunstige gelegenheid gewacht. Die gelegenheid heeft zich voorgedaan, zodra de wind uit het noordoosten blies in de richting van de legers der bondgenoten.

De commissie van onderzoek meent deze lang tevoren beraamde aanslag, die na zoveel andere schendingen van de oorlogswetten door de Duitse troepen gepleegd is, aan de openbare mening te moeten bekend maken.

Aldus het rapport.

2 mei 1915

De Belgische oorlogscorrespondent van De Tijd meldt dat de Duitsers Duinkerken hebben beschoten met “monsterkanonnen”, die bij Leffinge (even boven Nieuwpoort) zijn opgesteld.

De beschieting zou, naar de Vossische Zeitung te verstaan geeft, verband houden met het feit dat Duinkerken als Engelse etappeplaats van belang is.